

DISTINCTIO XLI.

De gradibus affinitatis.

Nunc de affinitate videndum est de qua Gregorius ait (1): « Perro de affinitate quam dicitis parentelam esse, quae ad virum ex parte uxoris, seu quae ex parte viri ad uxorem pertinet, manifesta ratio est: quia si secundum divinum sententiam ego et uxor mea sumus una caro, profecto mihi et illi mea suaque parentela propinquitas una efficitur. Quocirca ego et soror uxoris meae in uno et primo gradu erimus; filius vero ejus in secundo gradu erit et me, nepos vero in tertio: idque utrinque in ceteris ascendendum est successionalibus. Uxor vero propinquius, conjunctiusque gradus sui, ita me oportet attendere, quemadmodum et ipsius quoque gradus aliqua femina proprie propinquitas sit: quod nimirum uxori meae de propinquitate viri sui in cunctis cognationis gradibus convenit observare. Qui vero aliorum sententiam, antehaberi sunt. » Item Julius Papa (2): « Aequaliter vir conjungitur consanguineis propriis, et consanguineis uxoris. » Item Isidorus: « Sane consanguinitas et quae in proprio viro conservanda est, etiam in uxoris parentela de lege nuptiarum custodienda est: quia constat eos duos in fide in carne una: ideoque communis est illis utraque parentela. » Item Julius Papa: « Nullum in utroque sexu permittimus ex propinquitate sui sanguinis vel uxoris usque in septimum generationis gradum uxorem ducere, vel incesti macula copulari: quia sicut non licet cuiquam Christiano de sua consanguinitate, sic nec de consanguinitate uxoris conjugem ducere, propter carnis unitatem. » Item Gregorius: « De affinitate consanguinitatis per gradus cognationis placuit usque ad septimum generationem observare. Nam et heredes etiam per legales instrumentorum definitiones sancta, usque ad septimum gradum heredi protendit successionem. Non enim ei succederent, nisi eis (5) de cognatione deberetur. » His auctoritatibus insinuat et quae sit affinitas, et usque ad quem gradum sit observanda, scilicet usque ad septimum.

Variæ traditiones de affinitate.

Sed alii videntur concedere in quinta generatione inter affines contrahi conjugium: et in quarta etiam, si contrahatur fuerit, non (4) separari. At enim Fabianus Papa (in refertur in decr. causa 53, quaest. 3, cap. « De propinquis »): « De propinquis, qui ad affinitatem per virum et uxorem veniunt, defuncta uxore vel viro, in quinta generatione junguntur; in quarta si inventi fuerint, non separantur; in tertio vero propinquitate non licet uxorem alterius accipere post obitum ejus. Aequaliter vir jungatur in matrimonio eis quae sunt in consanguineae sunt, et uxoris suae consanguineae, post mortem uxoris. » Ecce hic conceditur in quinta vel quarta propinquitate affinium fieri conjugium. Julius etiam Papa ait (ubi supra, cap. « Ex hoc quoque »): « Statutum est ut relicta matris uxoris suae, relicta fratris uxoris suae, relicta filii uxoris suae nemo sibi in matrimonium sumat; relicta (5) consanguineorum uxoris suae usque in tertium progeniem nemo in uxorem sumat. In quarta vero et quinta si inventi fuerint, non separantur. » Ecce quam varie de affinitatis observatione loquuntur auctores. Alii enim usque ad septimum gradum eam observari faciunt; alii vero in quinto vel quarto matrimonia contracta non dividunt. Sed illi veritatis rigorem, isti misericordiae dispensationem videntur proponere. Potest enim Ecclesia dispensare in copula affinium usque ad tertium gradum, sicut Gregorius dispensavit in quarto gradu consanguinitatis. Illud autem non est praeterendum quod Grego-

(1) Ex Gregorio refertur in Decretis causa 53, quaest. 3, cap. *Perro*; sed Zachariae potius esse jam notatum est (*Ex edit. P. Nicolai*).

(2) Quod subjungitur ex Julio Papa, et Isidoro, et iterum Julio Papa, sumptum est ex praedicta causa quaest. 3, cap. *Equaliter*, cap. *Sane*, cap. *Nullum*; et quod infra ex Gregorio, est potius Concilii Meldensis, ut cap. *De affinitate* appendix notat (*Ex edit. P. Nicolai*).

(3) *Al. deest eis*.

(4) *In edit. Nicolai omittitur non*.

(5) *Al. adit uxorem*.

rius Venerio Episcopo scripsit (1): « Sedem apostolicam consulere decrevistis, si mulier copula nuptiali extraneo viro conjuncta cognatione ejus pertineat, si eo defuncto cognatio maneat, vel sub alio viro cognationis vocabula dissolvantur; vel si susceptae soboles possunt verbum ad prioris viri cognationis transire copulam. . . . Si una caro sunt (2), quomodo aliquis eorum potest propinquo (3) non pertinere nisi pertineat alter? Hoc minime posse fieri credendum est. Porro uno defuncto, in superstitis affinitas non deletur, nec alia copula conjugalis affinitatem copulae prioris solvere valet. Sed nec alterius conjunctionis soboles placent ad affinitatis prioris viri consortium transire. . . . Si quis ergo sacrilego et temerario ausu in defuncto quaerit propinquitatem extinguere, vel sub altero affinitatis vocabulo dissipare, vel susceptae soboles alterius copulae propinquitati prioris credit legitime sociari; hic negat Dei verbum validum esse, quod dixit (Gen. 11, 24,): Erunt duo in carne una. » Ecce hic prohibet, si mortuo primo viro uxor ejus alii nuptierit, filios de secundo viro genitos ducere uxores de cognatione prioris viri: quia filii mediantem matre ad cognationem prioris viri pertinent, eum quo mater eorum una caro existeret. Hoc idem etiam Innocentius Papa (in Romana Synodo) ait: « Si qua mulier ad secundas nuptias transierit, et eis sobolem genuerit, nullatenus potest ad consortium cognationis prioris viri pertinere (3). Hoc autem observandum est usque ad septimum generis gradum; sed maxime usque ad tertium et quartum, sicut supra positum est. »

Si conjugium sit inter eos qui nota consanguinitate dicuntur.

Et est sciendum, quod Ecclesia infra praedictos gradus consanguinitatis conjunctos separari. Si autem ignoranter conjuncti fuerint in conspectu Ecclesiae, et postmodum probata consanguinitate ejusdem iudicio separati, quaeritur, utrum copula illa conjugium fuerit. Quibusdam videtur non fuisse conjugium, quia non erant legitime personae; sed tamen de crimine excusantur per ignorantiam, et quasi conjugium reputatur, quia bona fide et per manum Ecclesiae convenerunt: unde et filii eorum legitimi habentur. Alii vero dicunt fuisse conjugium, licet non essent legitime personae: quia talium conjunctiones vocantur canones conjugia, ubi de personis agitur, quarum testimonio consanguineorum sit dirimenda conjugatio. Unde Urbanus Papa (6): « Si duo viri vel tres consanguinitatem iurejurando firmaverint, vel ipsi forte confessi fuerint, conjugia dissolvantur. Si vero neutrum contigerit, Episcopi eos per fidem Christi (7) obtulerunt, quatenus palam fateantur, si se recognoscunt consanguineos, si se in iudicio Episcoporum segregaverint, alia matrimonia non

(1) Refertur in Decretis causa indicata quaest. 40, cap. *Fraternalitas*, et Venerio Episcopo Calaritano inscribitur. Sed extat quidem brevis aliqua epistola inter Gregorianae Venerio Episcopo inscripta sine additamento *Cotaritanis* lib. 40, epist. 18: nihil tamen in illa huc pertinet, ut nec in epistolis quo multae passim Januario Episcopo Calaritano inscribuntur (*Ex edit. P. Nicolai*).

(2) *Al. fuerit*.

(3) *Al. propinquus*.

(4) *Al. periret*.

(5) *Nicolai*. Item: « Si qua mulier ad secundas transierit nuptias, et filios et filias ad secundum maritum genuerit, et eas nepotibus prioris mariti jungi sancta Romana Synodus prorsus inhiibuit, ut in alio capite subjungitur. Hoc autem observandum est usque ad septimum generis gradum, sed maxime usque ad tertium et quartum, sicut supra positum est. » Unde Hyginus Papa rursus ibi: « Si qua mulier transierit ad secundas nuptias, et ex eis prolem habuerit, ipsa proles non potest se copulare cognationi prioris viri usque ad quartam generationem. » Et ad mirabilem Mirum est an hoc Hyginus possit esse qui ex antiquissimis Pontificibus fuit, et secundo saeculo vixit; cum longe posterius restrictio ad quartam generationem facta fuisse videtur. Nec indicator locus illius praedicta causa et quaest. ubi praecedentia duo capita referuntur.

(6) Ut refertur in Decretis, causa 53, quaest. 6, cap. *Si duo*, ex Concilio Urbani Papae in Apulia celebrato (*Ex edit. P. Nicolai*).

(7) *Nicolai*: per baptismum, per fidem, per iudicium Christi.

prohibeantur contrahere. » Idem (ubi supra, cap. « Nolite ficamus »): « Notificamus tibi, ut cum tres vel duo ex propinquoibus ejus qui accusatur, hanc propinquitatem juramento firmaverint, vel si duo vel tres ex antiquioribus Janensibus (1), quibus haec propinquitas est nota, qui bonae famae et verus testimini praedicta firmaverint, et sine mora conjugia dissolvantur. Consanguineos vero extraneorum nullus accuset, vel consanguinitatem in Synodo computet; sed propinquo, ad quorum notitiam pertinet. Si autem progenies tota defecerit, ab antiquioribus et veracioribus, quibus propinquoitas nota sit, Episcopus canonice requirit; et si inventa fuerit, separatur (2). Ecce quibus accusantibus et testificantibus dirimenda sit consanguineorum conjunctio, quae conjugium vocatur.

Distinctio utilis.

Hic dicendum est, quod aliud est fornicatio, aliud stuprum, aliud adulterium, aliud incestus, aliud raptus. Fornicatio, licet

(1) *Nicolai*: idest Genensibus.

(2) Ut Fabianus Papa dicit eadem causa 53, quaest. 6, cap. *Consanguineos*; ubi quid est consanguinitatem in Synodo computare, nisi causam probandam in Concilio Episcoporum, vel consensu iudicum suscipere, patet enumerando gradus quibus constat (*Ex edit. P. Nicolai*).

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de consanguinitatis impedimento, hic determinat de impedimento matrimonii quod provenit ex affinitate; et dividitur in partes duas: in prima ostendit quomodo affinitas matrimonium impedit; in secunda docet affinitatis nomina, ibi: *Attendendum est etiam illud Alexandri etc.* Prima in tres: in prima ostendit quomodo affinitas matrimonium impedit, sicut et consanguinitas; in secunda ostendit quomodo matrimonium propter consanguinitatem et affinitatem sit separandum, ibi: *Et est sciendum, quod Ecclesia infra praedictos gradus consanguinitatis conjunctos separari*; in tertia determinat de incestu, quo consanguinitatis et affinitatis foedus per carnalem copulam violatur, per differentiam ad alia vitia ejusdem generis, ibi: *Hic dicendum est, quod aliud est fornicatio, aliud stuprum etc.* Prima in duas: in prima ostendit quod affinitas ex matrimonio contracta impedit matrimonium; in secunda inquit, utrum affinitas maneat matrimonio transeunte, quod ejus causa erat, ibi: *Illud non est praetermittendum quod Gregorius Venerio Episcopo scripsit*. Prima in duas: in prima ostendit usque ad quot gradus affinitas matrimonium impedit, sicut et consanguinitas; in secunda objicit in contrarium, et solvit, ibi: *Sed alii videntur concedere, in quinta generatione inter affines contrahi conjugium*.

QUAESTIO I.

Hic quaeruntur quinque: 1.º de causa affinitatis; 2.º utrum impedit matrimonium, sicut et consanguinitas; 3.º de illegiimitate filiorum quae ex impedimento matrimonii causatur; 4.º de incesto quem ex violatione consanguinitatis et affinitatis incurrit aliquis; 5.º de separatione matrimonii quae fit propter consanguinitatem et affinitatem.

S. Th. Opera omnia. V. 7.

sit genus omnis illiciti coitus qui fit extra uxorem, tamen specialiter intelligitur in usu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. Stuprum proprie est virginum illicita delictatio Adulterium est quosvis aliorum violatio: unde adulterium dicitur quasi ad questum torum accessio. Incestus est consanguineorum vel affinium abusus: unde incestuosus dicitur qui consanguineis vel affinibus suis abutitur. Raptus admittitur, cum puella violenter a domo patris educitur, ut corrupta in uxorem habeatur, privilegio Ecclesiae inimpunitatem meretur. Attendendum etiam illud Alexandri, qui ait (1): « Quod frater sororis uxoris tuae cognati dicuntur, aequivocationis jure fit, et necessitate vulgaris appellationis potius quam illa cognationis causa. Uxor enim fratris fratrisa potius quam cognata vocatur. Mariti fratres leviter dicitur. Duorum fratrum uxores janitricibus vocantur, quasi eandem januam intrantes (2). Viri soror gis appellatur. Sororis autem vir non habet speciale nomen, nec uxoris frater. »

(1) Quod ex Alexandro subjungitur, sumptum est ex cap. *Quid autem frater*, causa 53, quaest. 5, ubi ex Alexandro II praecelatur (*Ex edit. P. Nicolai*).

(2) *Nicolai*: quasi eandem januam intrantes, vel per eandem januam intrantes.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum ex matrimonio consanguinei affinitas causetur.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod ex matrimonio consanguinei affinitas non causetur. Quia propter quod unumquodque, illud magis. Sed mulier ducta per matrimonium non conjungitur alicui de consanguinitate viri, nisi ratione viri. Cum ergo non fiat viro affinis, nec alicui consanguineorum viri affinis erit.

2. Praeterea, eorum quae sunt ab invicem separata, si uni aliquid conjungatur, non oportet propter hoc quod sit alteri conjunctum. Sed consanguinei jam sunt ab invicem separati. Ergo non oportet quod si aliqua mulier conjungatur alicui viro, propter hoc conjungatur omnibus consanguineis ejus per affinitatem.

3. Praeterea, relationes ex aliquibus unionibus inasuntur. Sed nulla unio fit in consanguineis viri, per hoc quod ille ducit uxorem. Ergo non accrescit eis affinitatis relatio.

Sed contra, vir et uxor efficiuntur una caro. Si ergo vir secundum carnem omnibus consanguineis suis attinet, et mulier eadem attinebit eisdem. Praeterea, hoc patet per auctoritates in littera inductas.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod affinitas non manet post mortem viri inter uxorem et consanguineos viri. Quia cessante causa cessat effectus. Sed causa affinitatis fuit matrimonium, quod cessat in morte viri: quia tunc solvitur mulier a lege viri, ut dicitur Roman. 7. Ergo nec affinitas praedicta manet.

2. Praeterea, consanguinitas causat affinitatem. Sed consanguinitas cessat per mortem viri ad consanguineos suos. Ergo et affinitas uxoris ad eos.

Sed contra, affinitas ex consanguinitate causatur. Sed consanguinitas est perpetuum vinculum

quandiu personae vivunt, inter quos est consanguinitas. Ergo et affinitas; et ita non solvitur affinitas soluto matrimonio per mortem tertiae personae.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. I. Videtur quod illicitus concubitus affinitatem non causet. Quia affinitas est quaedam res honesta. Sed res honestae non causantur ex inhonestis. Ergo ex inhonesto concubitu non potest affinitas causari.

2. Praeterea, ubi est consanguinitas, non potest esse affinitas: quia affinitas est *proximitas personarum ex carnali copula procedens, omni carens parentela*. Sed aliquando contingeret ad consanguineos et ad seipsum esse affinitatem, si illicitus concubitus affinitatem causaret; sicut quando homo carnaliter consanguineam suam incestuose cognoscit. Ergo affinitas non causatur ex illicito concubitu.

3. Praeterea, illicitus concubitus est secundum naturam, et contra naturam. Sed ex illicito concubitu contra naturam non causatur affinitas, ut iura determinant. Ergo nec ex illicito concubitu secundum naturam tantum.

Sed contra est, quod adhaerens meretrici unum corpus efficitur, ut patet 1 Corinth. 6. Sed ex hac causa matrimonium affinitatem causabat. Ergo pari ratione illicitus concubitus.

Praeterea, carnalis copula est causa affinitatis, ut patet per definitionem affinitatis, quae talis est: *Affinitas est propinquitas personarum ex carnali copula procedens, omni carens parentela*. Sed carnalis copula est etiam in illicito concubitu. Ergo illicitus concubitus affinitatem causat.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. I. Videtur quod ex sponsalibus nulla affinitas causari possit. Quia affinitas est perpetuum vinculum. Sed sponsalia quandoque separantur. Ergo non possunt esse causa affinitatis.

2. Praeterea, si aliquis claustrum pudoris alicujus mulieris invasit et aperuit, sed non pervenit ad operis consummationem, non contrahitur ex hoc affinitas. Sed talis magis est propinquus carnali copulae quam ille qui sponsalia contrahit. Ergo ex sponsalibus affinitas non causatur.

3. Praeterea, in sponsalibus non fit nisi quaedam sponsio futurarum nuptiarum. Sed aliquando fit sponsio futurarum nuptiarum, et ex hoc non contrahitur aliqua affinitas; sicut si fiat ante septennium, vel si aliquis habens perpetuum impedimentum tollens potentiam coeundi, alicui mulieri spondeat futuras nuptias; aut si talis sponsio fiat inter personas quibus nuptiae per votum reddantur illicitae, vel alio quocumque modo. Ergo sponsalia non possunt esse causa affinitatis.

Sed contra est quod Alexander III Papa (extra de Sponsal. et Matrim., cap. *Ad audientium*) prohibuit mulierem quandam cuidam viro conjungi in matrimonio, quia fratri suo fuerat desponsata. Sed hoc non esset, nisi per sponsalia affinitas contraheretur. Ergo etc.

QUAESTIUNCULA V.

Uterius. I. Videtur quod etiam affinitas sit causa affinitatis. Quia Julius Papa dicit: *Relictam consan-*

guineam uxoris suae nullus ducat uxorem, ut habetur 53, quaest. 5, cap. *Contradictum*; et in sequenti capitulo dicitur, quod duae consanguineorum uxores uni viro altera post alteram nubere prohibentur. Sed hoc non est nisi ratione affinitatis quae contrahitur ex conjunctione ad affinem. Ergo affinitas est causa affinitatis.

2. Praeterea, carnalis commixtio conjungit sicut et carnis propagatio: quia aequaliter computatur gradus affinitatis et consanguinitatis. Sed consanguinitas est causa affinitatis. Ergo et affinitas.

3. Praeterea, quaecumque uni et eidem sunt eadem, sibi invicem sunt eadem. Sed uxor viri alicujus efficitur ejusdem attentivae cum omnibus consanguineis viri. Ergo omnes consanguinei viri sui efficiuntur unum cum omnibus qui attinent mulieri per affinitatem; et sic affinitas est causa affinitatis.

4. Sed contra, si affinitas ex affinitate causatur, aliquis qui cognovisset duas mulieres, neutram earum posset ducere in uxorem: quia secundum hoc una efficeretur alteri affinis. Sed hoc falsum est. Ergo affinitas non causat affinitatem.

5. Praeterea, si affinitas ex affinitate nasceretur, aliquis contrahens cum uxore defuncti fieret affinis omnibus consanguineis prioris viri, ad quos mulier habet affinitatem. Sed hoc non potest esse, quia maxime fieret affinis viro defuncto. Ergo etc.

6. Praeterea, consanguinitas est fortius vinculum quam affinitas. Sed consanguinei uxoris non efficiuntur affines consanguinei viri. Ergo multo minus affines uxoris efficiuntur eis affines; et sic idem quod prius.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod amicitia quaedam naturalis in communicatione naturali fundatur, ut supra dictum est. Naturalis autem communicatio est duobus modis, secundum Philosophum 8 Ethic. (cap. 12, vel 14). Uno modo per carnis propagationem; alio modo per conjunctionem ad carnis propagationem ordinatam; unde ipse ibidem dicit, quod amicitia viri ad uxorem est naturalis. Unde sicut persona conjuncta alteri per carnis propagationem quoddam vinculum amicitiae naturalis facit, ita si conjungantur per carnalem copulam. Sed in hoc differt, quod persona conjuncta alicui per carnis propagationem, sicut filius patri, fit particeps ejusdem radicis et sanguinis; unde eodem genere vinculi colligatur filius consanguineis patris quo pater conjungebatur, scilicet consanguinitate, quamvis secundum alium gradum, propter majorem distantiam a radice. Sed persona conjuncta per carnalem copulam non fit particeps ejusdem radicis, sed quasi extrinsecus adjuncta; et ideo ex hoc efficitur aliud genus vinculi, quod affinitas dicitur; et hoc est quod in hoc versu dicitur: *Mulat nupta genus, sed generata gradum*: quia scilicet persona per generationem fit in eodem genere attentivae, sed in alio gradu; per carnalem vero copulam fit in alio genere.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis causa sit potior effectu, non tamen oportet semper quod nomen idem effectui et causae conveniat: quia quandoque illud quod est in effectu, invenitur in causa non eodem modo, sed altiori; et ideo non convenit causae et effectui per idem nomen, neque per eandem rationem, sicut patet in omnibus causis aequivoce agentibus; et hoc modo conjunctio viri et uxoris est potior quam conjunctio uxoris ad con-

sanguineos viri; non tamen debet dici affinitas, sed matrimonium, quod est unitas quaedam; sicut homo sibi ipsi est idem, non consanguineus.

Ad secundum dicendum, quod consanguinei sunt quodammodo separati, et quodammodo conjuncti; et ratione conjunctionis accedit quod persona quae uni conjungitur, omnibus aliquo modo conjungatur; sed propter separationem et distantiam accedit quod persona quae uni conjungitur uno modo, alii conjungatur alio modo, vel secundum aliud genus, vel secundum alium gradum.

Ad tertium dicendum, quod relatio quandoque innascitur ex motu utriusque extremi, sicut paternitas et filiatio; et talis relatio est realiter in utroque: quandoque vero innascitur ex motu alterius tantum; et hoc contingit dupliciter. Uno modo quando relatio innascitur ex motu unius sine motu alterius vel praecedente vel concomitante, sicut in creatura et Creatore patet, et sensibili et sensu, et scientia et scibili; et tunc relatio in uno est secundum rem, et in altero secundum rationem tantum. Alio modo quando innascitur ex motu unius sine motu alterius tunc existente, non tamen sine motu praecedente; sicut aequalitas fit inter duos homines per augmentum unius sine hoc quod alius tunc augeatur vel minuat; sed tamen prius ad hanc quantitatem quam habet, per aliquem motum vel mutationem, pervenit; et ideo in utroque extremorum talis relatio realiter fundatur. Et similiter est de consanguinitate et affinitate: quia relatio fraternitatis quae innascitur, aliquo puero nato, alicui jam provento, causatur quidem sine motu ipsius tunc existente, sed ex motu ipsius praecedente, scilicet generationis ejus: hoc enim accedit quod ex motu alterius sibi nunc talis relatio innascitur. Similiter ex hoc quod iste descendit per generationem propriam ab eadem radice cum viro, provenit affinitas in ipso ad uxorem sine aliqua nova mutatione ipsius.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum, quod relatio aliqua desinit esse dupliciter. Uno modo ex corruptione subjecti; alio modo ex subtractione causae; sicut similitudo esse desinit, quando alter similitum moritur, vel quando qualitas quae erat causa similitudinis, subtrahitur. Sunt autem quaedam relationes quae habent pro causa actionem vel passionem, aut motum, ut in 5 Metaph. (text. 20) dicitur: quorum quaedam causantur ex motu, in quantum aliquid movetur actu, sicut ipsa relatio quae est moventis et moti; quaedam autem in quantum habent aptitudinem ad motum, sicut motum et mobile, et dominus et servus; quaedam autem ex hoc quod aliquid prius motum est: sicut pater et filius, non ex hoc quod est generari nunc, ad invicem dicuntur, sed ex hoc quod est generatum esse. Aptitudo autem ad motum, et etiam ipsum moveri, transit; sed motum esse, perpetuum est; quia quod factum est, nunquam desinit esse factum; et ideo paternitas et filiatio nunquam destruuntur per destructionem causae, sed solum per corruptionem subjecti per alterutrum extremorum. Et similiter dicendum est de affinitate, quae causatur ex hoc quod aliqui conjuncti sunt, non ex hoc quod conjunguntur; unde non dirimitur manentibus illis personis inter quas affinitas est contracta, quamvis moriatur persona ratione cuius contracta fuit.

Ad primum ergo dicendum, quod conjunctio matrimonii causat affinitatem non solum secundum

hoc quod est actu conjungi, sed secundum hoc quod est prius conjunctum esse.

Ad secundum dicendum, quod consanguinitas non est causa proxima affinitatis, sed conjunctio ad consanguineum, non solum quae est, sed quae fuit; et propter hoc ratio non sequitur.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod secundum Philosophum in 8 Ethic., conjunctio viri et uxoris dicitur naturalis principaliter propter prolis productionem, et secundario propter operum communicationem; quorum primum pertinet ad matrimonium ratione carnalis copulae; sed secundum in quantum est quaedam societas in communem vitam. Primum autem horum est invenire in qualibet carnali copula, ubi est commixtio seminum, quia ex tali copula potest produci, quamvis secunda desit; et ideo, quia matrimonium affinitatem causabat secundum quod erat quaedam carnis commixtio, etiam fornicarius concubitus affinitatem causat, in quantum habet aliquod de naturali conjunctione (1).

Ad primum ergo dicendum, quod in fornicario concubitu est aliquid naturale, quod est commune fornicationi et matrimonio, et ex hac parte affinitatem causat: aliud est ibi inordinatum, per quod a matrimonio dividitur; et ex hac parte affinitas non causatur; unde affinitas semper honesta remanet, quamvis causa sit aliquo modo inhonesta.

Ad secundum dicendum, quod non est inconveniens relationes ex opposito divisas eidem inesse ratione diversorum; et ideo potest inter aliquas duas personas esse affinitas et consanguinitas non solum per illicitum concubitum, sed etiam per licitum; sicut cum consanguineus meus ex parte patris duxit in uxorem consanguineam meam ex parte matris; unde quod dicitur in definitione affinitatis inducta, *omni carens parentela*, intelligendum est, in quantum hujusmodi. Nec tamen sequitur quod aliquis consanguineam suam cognoscens, sibi ipsi sit affinis; quia affinitas, sicut et consanguinitas, diversitatem requirit, sicut et similitudo (2).

Ad tertium dicendum, quod concubitus contra naturam non habet communicationem seminum quae possit esse causa generationis; et ideo ex tali concubitu non causatur aliqua affinitas.

Solutio IV. Ad quartam questionem dicendum, quod sicut sponsalia non habent perfectam rationem matrimonii, sed sunt quaedam preparatio ad matrimonium; ita ex sponsalibus non causatur affinitas sicut ex matrimonio, sed aliquid affinitatis simile, quod dicitur *publicae honestatis justitia*, quae impedit matrimonium, sicut affinitas et consanguinitas, et secundum eodem gradum; et definitur sic: *Publicae honestatis justitia est propinquitas ex sponsalibus procedens, robur trahens ab Ecclesiae institutione propter ejus honestatem*. Ex quo patet ratio nominis et causae; quia scilicet talis propinquitas ab Ecclesia instituta est propter honestatem.

Ad primum ergo dicendum, quod sponsalia non sui ratione, sed ratione ejus ad quod ordinantur, causant hoc genus affinitatis, quod dicitur *publicae honestatis justitia*; et ideo sicut matrimonium est perpetuum vinculum, ita et praedictus affinitatis modus.

(1) Ita Nicolaus ex ms. Al. cognitione.

(2) Al. et e converso.

Ad secundum dicendum, quod vir et mulier efficiuntur in carnali copula una caro per commixtionem seminum; unde, quantumcumque aliquis claustra pudoris invadat vel frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas. Sed matrimonium affinitatem causat non solum ratione carnalis copulae, sed etiam ratione societatis conjugalis, secundum quam etiam matrimonium naturale est; unde et affinitas contrahitur ex ipso contractu matrimonii per verba de praesenti ante carnalem copulam; et similiter etiam ex sponsalibus, in quibus fit quaedam pactio conjugalis societatis, contrahitur aliquid affinitati simile, scilicet *publicae honestatis justitia*.

Ad tertium dicendum, quod omnia impedimenta quae faciunt sponsalia non esse sponsalia, non permittunt ex pactione nuptiarum affinitatem fieri; unde sive habens defectum aetatis, sive habens votum solenne continentiae, aut aliquid hujusmodi impedimentum, sponsalia de facto contrahat, ex hoc non sequitur aliqua affinitas; quia sponsalia nulla sunt, nec aliquis affinitatis modus. Si tamen aliquis minor, frigidus vel maleficiatus habens impedimentum perpetuum, ante annos pubertatis post septennium contrahat sponsalia eum adulta, ex tali contractu contrahitur *publicae honestatis justitia*; quia adhuc non erat in actu impediendi, cum in aetate puer frigidus et non frigidus quantum ad actum illum sint aequaliter impotentes (1).

Solutio V. Ad quintam questionem dicendum, quod duplex est motus quo aliquid ex alio procedit. Unus secundum quem procedit in similitudinem speciei, sicut ex homine generatur homo; alius secundum quem procedit dissimile in specie; et hic processus semper est in inferiorem speciem, ut patet in omnibus agentibus aequivoce. Primus autem modus processionis quotiescumque iteretur, semper remanet eadem species; sicut si ex homine generetur homo per actum generativae virtutis, ex hoc quoque generatur homo, et sic deinceps. Secundus autem modus, sicut in primo facit aliam speciem, ita quotiescumque iteratur, aliam speciem facit; ut si ex puncto per motum procedit linea, non punctus, quia punctus motus lineam facit; ex linea lineariter mota non procedit linea, sed superficies; et ex superficie corpus; et ulterius per talem modum processus aliquis esse non potest. Invenimus autem in processu attentivae duos modos, quibus vinculum hujusmodi causatur. Unus per carnis propagationem; et hic facit semper eandem speciem attentivae; alius per matrimonialem conjunctionem; et hic facit aliam speciem in principio; sicut patet quod conjuncta matrimonialiter consanguineo non fit consanguinea, sed affinis. Unde, etsi iste modus procedendi iteretur, non erit affinitas, sed aliud attentivae genus; unde persona quae matrimonialiter affini conjungitur, non est affinis, sed est aliud genus affinitatis, quod dicitur secundum genus. Et rursus, si affini in secundo genere aliquis per matrimonium conjungatur, non erit affinis in secundo genere, sed in tertio; ut in hoc versu supra positum ostenditur:

Matut nupta genus, sed generata gradum.

Et haec duo genera olim erant prohibita propter publicae honestatis justitiam magis quam propter

(1) *Al. fuit aequaliter impotens.*

affinitatem, quia deficiunt a vera affinitate, sicut illa attentivae quae ex sponsalibus contrahitur; sed modo prohibito illa cessavit, et remanet sub prohibitione solum primum genus affinitatis, in quo est vera affinitas.

Ad primum ergo dicendum, quod alicui viro affinitas uxoris ejus (1) efficitur affinis in primo genere, et uxor ejus in secundo; unde mortuo viro (2), qui erat affinis, non poterat eam ducere in uxorem propter secundum affinitatis genus. Similiter etiam si aliquis viduam in uxorem ducat, consanguineus prioris viri, qui est affinis uxori in primo genere, efficitur affinis secundo viro in secundo genere, et uxor illius consanguinei quae est affinis uxori viri hujus in secundo genere, efficitur affinis viro secundo in tertio genere. Et quia tertium genus erat prohibitum propter honestatem quandam magis quam propter affinitatem; ideo canon (*Porro*, causa 56, quest. 4), dicit: *Duas consanguineorum uxores uni viro altera post alteram nubere publicae honestatis justitia contradicit*. Sed nunc talis prohibitio cessavit.

Ad secundum dicendum, quod quamvis carnalis conjunctio conjungat, non tamen eodem genere conjunctionis.

Ad tertium dicendum, quod uxor viri efficitur ejusdem attentivae consanguineus viri quantum ad eundem gradum, sed non quantum ad idem attentivae genus.

Sed quia ex rationibus quae in oppositum inducuntur, videtur ostendi, quod nullum vinculum ex affinitate causatur; ad alias rationes respondendum est, ne antiqua Ecclesiae prohibitio irrationalis videatur.

Ad quartum dicendum, quod mulier non efficitur affinis in primo genere viro cui conjungitur carnaliter, ut ex praedictis patet. Unde communiter alii mulieri a viro eodem cognatae efficitur affinis in genere secundo; unde nec ducenti in uxorem unam carum efficitur alia affinis in tertio genere; et ita duas mulieres cognitae ab eodem viro, nec etiam antiqua jura eidem successive copulari prohibebant.

Ad quintum dicendum, quod sicut vir non est affinis uxoris suae in primo genere, ita non efficitur affinis secundo viro ejusdem uxoris in secundo genere; et sic ratio non procedit.

Ad sextum dicendum, quod mediante una persona non conjungitur mihi alia, nisi ex hoc quod ei adjungitur; unde mediante muliere quae mihi est affinis, nulla persona fit mihi attentivae, nisi quae illi mulieri adjungitur; quod non potest esse nisi per carnis propagationem ex ipsa, vel propter conjunctionem matrimonialem ad eam; et utroque modo aliqua attentivae mediante praedicta muliere secundum antiqua jura mihi proveniebat; quia filius ejus etiam ex alio viro efficitur mihi affinis in eodem genere, sed in alio gradu, ut ex regula prius data patet. Et iterum secundus vir ejus efficitur mihi etiam affinis in secundo genere, sed consanguinei alii illius mulieris non adjunguntur ei; sed ipsa vel conjungitur eis, sicut patri et matri, in quantum procedit ab eis, vel principio eorumdem, sicut fratribus; unde frater affinis meae vel pater non efficitur mihi affinis in aliquo genere.

(1) *Al. consanguineo uxori suae.*
(2) *Nicolaus addit ille.*

ARTICULUS II.

Utrum affinitas matrimonium impediatur.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod affinitas matrimonium non impediatur. Nihil enim impedit matrimonium nisi quod est illi contrarium. Sed affinitas non contrariatur matrimonio, cum sit effectus ejus. Ergo non impedit matrimonium.

2. Praeterea, uxor efficitur per matrimonium res quaedam viri. Sed consanguinei viri defuncti succedunt in rebus ejus. Ergo possunt succedere in uxore, ad quam tamen manet affinitas, ut ostensum est. Ergo affinitas non impedit matrimonium.

Sed contra est quod dicitur Levit. 18, 8: *turpitudinem uxoris patris tui non revelabis*. Sed illa est tantum affinis. Ergo affinitas impedit matrimonium.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod affinitas habeat etiam per seipsum gradus. Cujuslibet enim propinquitatis est accipere aliquos per se gradus. Sed affinitas propinquitatis quaedam est. Ergo habet gradus per se sine gradibus consanguinitatis ex quibus causatur.

2. Praeterea, in littera dicitur, quod soboles secundae conjunctionis non potest transire ad consortium affinitatis prioris viri. Sed hoc non esset, nisi filius affinis esset etiam affinis. Ergo affinitas habet per se gradus, sicut consanguinitas.

Sed contra, affinitas ex consanguinitate causatur. Ergo et omnes gradus affinitatis causantur ex gradibus consanguinitatis; et sic non habet per se aliquos gradus.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod gradus affinitatis non extendantur sicut gradus consanguinitatis. Quia vinculum affinitatis est minus forte quam consanguinitatis, cum affinitas ex consanguinitate causetur in diversitate speciei, sicut a causa aequivoce. Sed quanto fortius est vinculum, tanto diutius durat consanguinitas. Ergo vinculum affinitatis non durat usque ad tot gradus ad quos durat consanguinitas.

2. Praeterea, jus humanum debet imitari jus divinum. Sed secundum jus divinum aliqui gradus consanguinitatis erant prohibiti, in quibus gradibus affinitas matrimonium non impediatur; sicut patet de uxore fratris, quam aliquis poterat ducere in uxorem ipso defuncto, non tamen sororem propriam. Ergo et nunc non debet esse prohibitio aequalis de affinitate et consanguinitate.

Sed contra, ex hoc ipso est aliquid mihi affinis quod meo consanguineo est conjuncta. Ergo in quocumque gradu sit vir mihi consanguineus, in illo gradu erit uxor mihi affinis; et sic gradus affinitatis computari debent in eodem numero sicut et gradus consanguinitatis.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod affinitas praecedens matrimonium impedit contrahendum, et dirimit contractum eadem ratione qua et consanguinitas; sicut enim inest necessitas quaedam cohabitandi consanguineis ad invicem, ita et affinis; et sicut est quoddam amicitiae vinculum inter consanguineos, ita inter affines; sed si affinitas matrimonio superveniat, non potest ipsum dirimere, ut supra dictum est.

Ad primum ergo dicendum, quod affinitas non contrariatur matrimonio ex quo causatur, sed contrariatur matrimonio quod cum affine contrahendum esset, in quantum impediret amicitiae multiplicationem, et concupiscentiae repressionem, quae per matrimonium quaeruntur.

Ad secundum dicendum, quod res possessae a viro non efficiuntur aliquid unum cum ipso viro, sicut uxor efficitur una caro cum ipso; unde sicut consanguinitas impedit conjunctionem ad virum, ita ad uxorem viri.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum, quod res non dividitur divisione per se, nisi ratione illius quod competit sibi secundum suum genus, sicut animal per rationale et irrationale, non autem per album et nigrum. Carnis autem propagatio per se comparatur ad consanguinitatem, quia ea ex immediate consanguinitatis vinculum contrahitur; sed ad affinitatem non comparatur nisi mediante consanguinitate, quae est causa ejus. Unde eum gradus attentivae per propagationem carnis distinguuntur, distinctio graduum per se et immediate competit consanguinitati, sed affinitati mediante consanguinitate; et ideo ad inveniendum gradus affinitatis est regula generalis quod quoto gradu consanguinitatis attinet mihi vir, toto gradu affinitatis attinet mihi uxor.

Ad primum ergo dicendum, quod gradus in propinquitate attentivae non possunt accipi nisi secundum ascensum et descensum propagationis, ad quam non computatur affinitas, nisi mediante consanguinitate; et ideo non habet affinitas gradus per se, sed sumptos juxta gradus consanguinitatis.

Ad secundum dicendum, quod filius affinis meae ex alio matrimonio non per se loquendo, sed quasi per accidens dicebatur antiquitus affinis; unde prohibebatur a matrimonio magis propter publicae honestatis justitiam quam propter affinitatem; et propter hoc etiam illa prohibitio (1) est revocata.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod ex quo gradus affinitatis sumitur juxta gradus consanguinitatis, oportet quod tot sint gradus affinitatis quot sunt gradus consanguinitatis. Sed tamen quia affinitas est minus vinculum quam consanguinitas; facilius et olim et nunc dispensatio fit in remotis gradibus affinitatis quam in remotis gradibus consanguinitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod illa minoritas vinculi affinitatis respectu consanguinitatis facit varietatem in genere attentivae, non in gradibus; et ideo ratio illa non est ad propositum.

Ad secundum dicendum, quod frater non poterat accipere uxorem fratris sui defuncti, nisi in casu, quando scilicet moriebatur sine prole, ut suscitaret semen fratri suo: quod tunc requirebatur, quando per propagationem carnis cultus religionis multiplicabatur; quod nunc locum non habet; et sic patet quod non dicebat eam in uxorem quasi gerens propriam personam, sed quasi supplens defectum fratris sui.

ARTICULUS III.

Utrum filii qui nascuntur extra verum matrimonium, sint illegitimi.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod filii

(1) *Al. non est.*

qui nascuntur extra verum matrimonium, non sint illegitimi. Quia secundum legem naturae natus legitimus filius dicitur. Sed quilibet filius nascitur secundum legem ad minus naturae, quae est fortissima. Ergo quilibet filius est legitimus.

2. Praeterea, communiter dicitur quod legitimus filius est qui est de legitimo matrimonio natus, vel de eo quod in facie Ecclesiae legitimum reputatur. Sed contingit quandoque quod aliquod matrimonium reputatur legitimum in facie Ecclesiae, quod habet impedimentum ne sit verum matrimonium; et tamen a contrahentibus in facie Ecclesiae scitur; et si occulte nubant, et impedimentum nesciant, legitimum videtur in facie Ecclesiae, ex quo per Ecclesiam non prohibentur. Ergo filii extra verum matrimonium nati, non sunt illegitimi.

Sed contra, illegitimum dicitur quod est contra legem. Sed illi qui nascuntur extra matrimonium, nascuntur contra legem. Ergo sunt illegitimi.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod illegitimi filii non debeant ex hoc aliquid damnium reportare. Quia filius non debet puniri pro peccato patris, ut patet per sententiam Domini Ezech. 18. Sed quod iste nascatur ex illicito coitu, non est peccatum proprium, sed peccatum patris. Ergo ex hoc non debet aliquid damnium incurere.

2. Praeterea, iustitia humana est exaeplata a divina. Sed Deus aequaliter largitur bona naturalia legitimis et illegitimis filiis. Ergo et secundum iura humana filii illegitimi debent legitimis aequiparari.

Sed contra est quod dicitur Genes. 25, quod Abraham dedit omnia bona sua Isaac, et filiis concubinarum largitus est munera; et tamen illi non erant ex illicito coitu nati. Ergo multo magis debent illi qui ex illicito coitu nascuntur, hoc damnium reportare, quod non succedant in bonis paternis.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod filius illegitimus non possit legitimari. Quantum enim distat legitimus ab illegitimo, tantum e converso illegitimus a legitimo. Sed legitimus nunquam fit illegitimus. Ergo nec illegitimus legitimus.

2. Praeterea, coitus illegitimus causat illegitimum filium. Sed coitus illegitimus nunquam fit legitimus. Ergo nec filius illegitimus legitimari potest.

Sed contra, quod per legem indicitur, per legem revocari potest. Sed illegitimitas filiorum est per legem positivam inducta. Ergo potest filius illegitimus legitimari ab eo qui habet auctoritatem legis.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod quadruplex est status filiorum. Quidam enim sunt naturales et legitimi, sicut qui nascuntur ex legitimo matrimonio. Quidam naturales et non legitimi, ut filii qui nascuntur ex simplici fornicatione. Quidam legitimi et non naturales, sicut filii adoptivi. Quidam nec legitimi nec naturales, sicut spurii nati de adulterio vel de stupro: tales enim nascuntur et contra legem positivam, et expresse contra legem naturae. Et sic concedendum est quosdam filios esse illegitimos.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis illi qui nascuntur ex illicito coitu, nascuntur secundum naturam quae communis est homini et aliis ani-

malibus; tamen nascuntur contra legem naturae quae est propria hominibus: quia fornicatio et adulterium et huiusmodi, sunt contra legem naturae; et ideo tales secundum nullam legem sunt legitimi.

Ad secundum dicendum, quod ignorantia excusat illicitum coitum a peccato, nisi sit affectata; unde illi qui conveniunt bona fide in facie Ecclesiae, quamvis sit impedimentum, dum tamen ignorant, non peccant, nec filii sunt illegitimi. Si autem sciant, quamvis Ecclesia sustineat, quae ignorat impedimentum, non excusantur a peccato, nec filii ab illegitimitate. Si autem nesciant, et in occulto contrahant, non excusantur, quia talis ignorantia videtur affectata.

Solutio II. Ad secundam questionem dicendum, quod aliquis dicitur damnium incurere dupliciter. Uno modo ex hoc quod ei subtrahitur quod erat ei debitum; et sic filius illegitimus nullum damnium incurrit. Alio modo certitudo quod ei aliquid non est debitum, quod alias poterat ei esse debitum; et sic filius illegitimus damnium incurrit duplex. Unum, quia non admittitur ad actus legitimos, sicut ad officia vel dignitates, quae requirunt quamdam honestatem in illis qui hoc exercent. Aliud damnium incurrit, quando non succedunt in hereditate paternam. Sed tamen naturales filii succedere possunt in sexta parte tantum, spurii autem in nulla parte, quamvis ex iure naturali parentes eis in necessariis providerentur; unde pertinet ad sollicitudinem Episcopi ut utrumque parentum cogat ad hoc quod eis provideantur.

Ad primum ergo dicendum, quod incurere damnium hoc secundo modo, non est poena; et ideo non dicimus quod sit poena alicui quod non succedit in regno alioque per hoc quod non est filius regis; et similiter non est poena quod alicui qui non est legitimus, non debentur ea quae sunt legitimorum filiorum.

Ad secundum dicendum, quod coitus illegitimus non est contra legem in quantum est actus generativae virtutis, sed in quantum ex prava voluntate procedit; et ideo filius illegitimus non incurrit damnium in his quae acquiruntur per naturalem originem, sed in his quae per voluntatem fiunt vel possidentur.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod filius illegitimus potest legitimari, non ut fiat de legitimo coitu natus, quia coitus ille transivit, et nunquam potest fieri legitimus ex quo semel fuit illegitimus; sed dicitur legitimari in quantum damna quae filius illegitimus incurrit, subtrahuntur per legis auctoritatem. Et sunt sex modi legitimandi: duo secundum canones, scilicet cum quis ducit in uxorem illam ex qua filium illegitimum generavit, si non fuit adulterium; et per specialem indulgentiam et dispensationem Domini Papae. Quatuor autem alii modi sunt secundum leges. Primum est, si pater filium naturalem curiae Imperatoris offert; ex hoc enim ipso legitimatur propter curiae honestatem. Secundus, si pater testamento nominet eum legitimum heredem, et filius postmodum testamentum offerat. Tertius est, si nullus sit filius legitimus, et ipsemet filius seipsum principi offerat. Quartus est, si pater in publico instrumento, vel cum trium testium subscriptione, eum legitimum nominet, nec adiectam naturalem.

Ad primum ergo dicendum, quod alicui potest sine iniustitia gratia fieri; sed non potest aliquis

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod male ordinetur ista vita. Quia nobilior est castitas virginalis quam conjugalis. Sed adulterium est contra castitatem conjugalem, stuprum autem contra virginalem. Ergo stuprum est gravius peccatum; et sic deberet praepari adulterio.

2. Praeterea, nulla dispensatione fieri potest quod aliquis licite concumbat cum illa cum qua committit adulterium; potest autem fieri per aliquam dispensationem quod aliquis licite concumbat cum qua committit incestum; sicut per dispensationem potest accipere uxorem consanguineam in quarto gradu (1), cum qua erat prius incestus. Ergo adulterium est gravius peccatum quam incestus; et sic non deberet praemitti.

3. Praeterea, ad puellam quae rapitur, potest esse matrimonium, quando non fit violentia ipsi, sed parentibus. Sed ad illam quae per incestum violatur, non potest esse matrimonium. Ergo incestus est gravius peccatum quam raptus; et sic videtur quod male ordinetur.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod sicut supra, dist. 16, qu. 5, art. 2, quaestione 5, in corp., dictum est, circumstantia peccatum in aliud genus mutat, quando alterius generis peccati deformitatem addit; et secundum hoc, isti luxuriae modi qui hic ponuntur, differunt specie; quia fornicatio non importat, quantum est de se, aliam deformitatem nisi quae ad genus luxuriae pertinet, est enim soluti cum soluta; et dicitur fornicatio a fornice, quia iuxta fornices, id est arcus triumphales, et in aliis locis ubi homines conveniebant, congregabantur meretrices, et ibi poluebantur. Sed stuprum, quod est illicita virginum defloratio, addit aliam deformitatem, scilicet damnificationem mulieris violatae, quae non est ita apta ad nubendum sicut ante; et haec damnificatio etiam per se specialem legis prohibitionem habet. Similiter etiam adulterium, quod est alterius tori violatio, addit specialem deformitatem alterius generis, quae est ex usu rei alienae illicito, quod pertinet ad genus iniustitiae. Similiter etiam incestus, qui est consanguinearum vel affinium abusus, ab incendio nomen habens, vel a privatione castitatis, quasi antonomastice, quia castitatem violat in illis qui maximo foedere conjunguntur, addit specialem deformitatem, scilicet naturalis foederis violationem. Similiter etiam raptus, qui committitur ex hoc quod puella a domo patris violenter abducitur, ut corrupta in matrimonium habeatur, sive vis puellae seu parentibus illata constiterit, patet quod alterius generis deformitatem addit, scilicet violentiam, quam lex in quacumque re prohibet; et sic patet quod sunt diversae species peccatorum; unde etiam circumstantiae quibus diversificantur, non sunt in confessione omitteandae.

Ad primum ergo dicendum, quod materialis diversitas in proposito habet sequitur formalem diversitatem obiecti; ideo sequitur diversitas in specie.

Ad secundum dicendum, quod illa species luxuriae quae non addit aliquam specialem deformitatem alterius generis, retinet sibi nomen commune, nec dividitur contra alias species, nisi secundum

(1) Al. deest gradu.

magis damnificari nisi pro culpa; et ideo magis potest illegitimus fieri legitimus quam e converso: etsi enim aliquando legitimus privetur hereditate pro culpa, non tamen dicitur illegitimus filius, quia generationem legitimam habuit.

Ad secundum dicendum, quod actus illegitimus habet defectum intra se inseparabilem, quo legi opponitur; et ideo non potest fieri legitimus. Nec est simile de filio illegitimo, qui non habet huiusmodi defectum.

ARTICULUS IV.

Utrum incestus differat specie ab aliis speciebus luxuriae. — (22, qu. 134, art. 9.)

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quod incestus non differat specie ab aliis speciebus luxuriae quas Magister in littera tangit. Materia enim non diversificat speciem. Sed ea quae Magister in littera enumerat, non differunt nisi penes materiam. Ergo non sunt diversae species peccati.

2. Praeterea, Coloss. 3, super illud: *Fornicationem, immunditiam etc.* dicit Glossa interlinearis, quod fornicatio est omnis concubitus praeter legitimum concubium. Sed incestus est huiusmodi. Ergo est fornicatio: et ita non dividitur specie a fornicatione.

Sed contra, virtutes et vitia distinguuntur specie penes objecta. Sed illa quae hic ponuntur, diversificantur per objecta. Ergo differunt specie.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod dividat species luxuriae inconvenienter. Quia Apostolus, Ephes. 5, 3, videtur tantum duas species ponere, ubi dicitur: *Fornicatio et omnis immunditia... non nominetur in vobis.*

2. Praeterea, ad Coloss. 3, ponuntur quatuor species, scilicet fornicatio, immunditia, concupiscentia, libido.

3. Praeterea, ad Galatas 5, ponuntur aliae species quatuor; scilicet fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria. Ergo cum ipse praetermittat has species, videtur insufficienter dividere.

4. Praeterea, maximum peccatum in genere luxuriae est peccatum contra naturam. Sed de illo nullam facit mentionem. Ergo videtur insufficiens.

5. Praeterea, plus distat vidua a meretrice quam virgo a vidua. Sed luxuria quae committitur cum virgine, distinguitur ab illa quae committitur cum vidua. Ergo et illa quae committitur cum vidua, deberet distingui ab illa quae committitur cum meretrice.

6. Praeterea, Isidorus (Gelasius Papa, 56, qu. 1, cap. *Lex illa*) dicit, quod stuprum est virginum illicita defloratio, quando scilicet pacto conjugalis non praecessit. Sed hoc est etiam in raptu. Ergo raptus non debet contra stuprum distingui.

7. Praeterea, inter species luxuriae nominatur etiam sacrilegium, quod committitur cum aliquis violat mulierem Deo consecratam, vel cum qua habet spirituales cognationem. Ergo cum hoc praetermittat, videtur insufficiens.

quod accipitur eum praecisione illorum quae per alias species adduntur.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod species luxuriae distinguuntur primo per concubitum secundum naturam et contra naturam. Sed quia luxuria contra naturam inominabilis est, relinquitur. Si autem sit peccatum in concubitu secundum naturam, tunc aut non addit aliquam deformitatem super luxuriae genus, et sic est fornicatio: aut addit; et hoc dupliciter; quia vel quantum ad modum agendi, et sic est raptus, qui violentiam importat; vel ex conditione ejus cum qua luxuria committitur; et haec conditio vel est ipsius absolute, sicut virginitas, et sic est stuprum; vel est ipsius in ordine ad alterum; et hoc, vel ad concubentem cum ea, sicut est conditio affinitatis vel consanguinitatis, et sic est incestus; vel ad alium aliquem, sicut est matrimonium; et sic est adulterium.

Ad primum ergo dicendum, quod immunditia ponitur pro omni luxuriae specie, quae addit deformitatem specialem supra genus luxuriae; et sic comprehendit alias quatuor species.

Ad secundum dicendum, quod illae quatuor differentiae sic distinguuntur; quia vel est secundum naturam, et sic ponitur fornicatio quantum ad actum externum, concupiscentia quantum ad actum interiorem; vel contra naturam; et sic est immunditia quantum ad actum externum, libido quantum ad actum interiorem, quae intentionem concupiscentiae importat.

Ad tertium dicendum, quod in illis quatuor fornicatio pertinet ad concubitum soluti cum soluta; impudicitia comprehendit adulterium et incestum, sicut immunditia continet species contra naturam; luxuria autem refertur ad actus interiores.

Ad quartum dicendum, quod Magister determinat hic de istis speciebus, secundum quod habent ordinem ad affinitatem et consanguinitatem; et quia ex concubitu contra naturam non sequitur affinitas, ideo praetermisit species innaturales; et quia talis luxuria non est humana, sed bestialis, ut dicitur in 7 Ethicorum.

Ad quintum dicendum, quod virgo ex hoc quod defloratur, aliquod damnum incurrit praeter damnum castitatis, quia redditur minus apta ad matrimonium sequens; non autem vidua, sicut nec meretrix; et ideo non est similis ratio.

Ad sextum dicendum, quod raptus supra stuprum addit specialem deformitatem, scilicet violentiam, et educationem de domo patris; et ideo distincta species ponitur a stupro.

Ad septimum dicendum, quod sacrilegium illud reducit ad species de quibus hic fit mentio; quia violatio habentis votum continentiae reducit ad stuprum, vel magis ad adulterium, in quantum est Deo desponsata; sed illud quod committitur eum ea quae est conjuncta cognitione spirituali, reducit ad incestum.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod secundum hoc aliquis concubitus est magis peccatum, secundum quod magis distat a matrimoniali concubitu. Inter species autem hic enumeratas aliqua distat a matrimonio et quantum ad essentiam matrimonii, et quantum ad causam, quae est consensus; scilicet raptus; et ideo est maximum peccatum inter illa quae hic enumerantur. Aliae vero distant a matrimonio quantum ad essentiam tantum; sed hoc est dupliciter; quia illa cum qua

concubitus, vel non est matrimonio conjuncta; vel nec est conjuncta, nec potest conjungi; et hoc magis distat. Si autem primo modo; aut per concubitum praestatur aliquod impedimentum sequenti matrimonio, aut non: primum enim magis distat. Si autem non potest matrimonio conjungi; vel non potest aliqua conditione extante, vel non potest simpliciter in perpetuum; et hoc magis distat. Et secundum hoc patet quod fornicatio simplex est minimum peccatum inter ista; quia illi cum qua concubitus, nullum novum impedimentum respectu sequentis matrimonii infertur; et post hoc est stuprum, per quod infertur impedimentum mulieri; ut non illa facile postmodum nubere possit; et post hoc est adulterium, quod est concubitus ad illam quae non potest duci in uxorem, dum vir ejus vivit; et post hoc est incestus, qui committitur eum illa quae simpliciter uxor esse non potest; et post hoc est raptus, qui matrimonio contrariatur non solum quantum ad essentiam, sed etiam quantum ad causam. Et hic est ordo eorum secundum genus suum consideratorum. Tamen potest quandoque hic ordo variari secundum diversas circumstantias. Omnium tamen horum gravius est peccatum contra naturam.

Ad primum ergo dicendum, quod adulterium non solum est peccatum quia est contra castitatem, sed quia est contra jus divinum quod habet vir in uxorem.

Ad secundum dicendum, quod quamvis non possit dispensari quod aliquis ducat in uxorem illam cum qua committit adulterium vivente viro; tamen aliquo casu contingente potest eam in uxorem ducere absque dispensatione, scilicet post mortem viri; quia adulterium primum non dirimit matrimonium contractum nisi in aliquo casu, ut prius, dist. 33, in expositione litterae, dictum est.

Ad tertium dicendum, quod quamvis possit postmodum duci in matrimonium consentiente puella et parentibus; tamen quantum ad praesens pertinet, maxime a matrimonio distat, ut ex dictis patet.

ARTICULUS V.

Utrum conjugium quod inter affines vel consanguineos est contractum, semper sit per divortium dirimendum.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quod conjugium quod inter affines vel consanguineos est contractum, non semper sit per divortium dirimendum. Quia quos conjunxit Deus, homo separare non debet. Cum ergo Deus facere intelligatur quod Ecclesia facit, quae quandoque tales ignoranter conjungit; videtur quod si postmodum in notitiam veniant, non sint separandi.

2. Praeterea, favorabilis est vinculum matrimonii quam domini. Sed homo per longi temporis praescriptionem acquirit dominium in re ejus non erat dominus. Ergo per diturnitatem temporis matrimonium ratificatur, etiam si prius ratum non fuit.

3. Praeterea, de similibus simile est iudicium. Sed si matrimonium esset dirimendum propter consanguinitatem, tunc in casu illo quando duo fratres habent duas sorores in uxores, si unus separatur propter consanguinitatem, et alius separari deberet pari ratione; quod non videtur. Ergo matrimonium non est separandum propter consanguinitatem vel affinitatem.

Sed contra, consanguinitas et affinitas impediunt contrahendum, et dirimunt contractum. Ergo si probatur consanguinitas vel affinitas, separandi sunt, si de facto contraxerint.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod ad separationem matrimonii quod est inter affines et consanguineos contractum non sit procedendum per viam accusationis. Quia accusationem inscriptio praecedat, qua aliquis se ad talionem obligat, si in probatione (1) defecerit. Sed haec non requiruntur quando agitur de matrimonii separatione. Ergo accusatio ibi locum non habet.

2. Praeterea, in causa matrimonii audiuntur solum propinqui, ut in littera dicitur. Sed in accusationibus audiuntur etiam extranei. Ergo in causa separationis matrimonii non agitur per viam accusationis.

3. Praeterea, si matrimonium accusari deberet, tunc praecipue hoc esset faciendum quando minus difficile est quod separaret. Sed hoc est quando sunt tantum sponsalia contracta; tunc autem non accusatur matrimonium. Ergo nunquam de cetero debet fieri accusatio.

4. Praeterea, ad accusandum non praeccluditur alicui via per hoc quod non statim accusat. Sed hoc fit in matrimonio; quia si primo taceat quando matrimonium contraheretur, non potest postea matrimonium accusare, nisi quasi suspectus. Ergo etc.

Sed contra, omne illicitum potest accusari. Sed matrimonium affinium vel consanguineorum est illicitum. Ergo de eo potest esse accusatio.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod in tali causa non sit procedendum per testes sicut in aliis causis. Quia in aliis causis adducuntur ad testificandum quicumque sunt omni exceptione majores. Sed hic non admittuntur extranei, quamvis sint omni exceptione majores. Ergo etc.

2. Praeterea, testes suspecti de privato odio vel amore, a testimonio repelluntur. Sed maxime possunt propinqui esse suspecti de amore respectu unius partis, et odio ad partem alteram. Ergo non est audiendum eorum testimonium.

3. Praeterea, matrimonium est favorabilis quam aliae causae; in quibus de rebus pure corporalibus agitur. Sed in illis non potest esse idem accusator et testis. Ergo nec in matrimonio; et ita videtur quod non convenienter in ista causa per testes procedatur.

Sed contra, testes inducuntur in causis, ut super his de quibus dubitatur, fiat iudicis fides. Sed ita facienda est iudicis fides in causa ista sicut in aliis causis, quia non debet praecipitare sententiam de eo quod non constat. Ergo procedendum est hic ex testibus, sicut in aliis causis.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod cum omnis concubitus praeter legitimum matrimonium sit peccatum mortale, quod Ecclesia omnibus modis impedire conatur, ad ipsam pertinet eos inter quos non potest esse verum matrimonium, separare, et praecipue consanguineos et affines, qui sine incestu contrahere non possunt carnaliter.

(1) *Al. nisi probatione.*
S. Th. Opera omnia, V. 7.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis Ecclesia dono et auctoritate divina fuleatur; tamen in quantum est hominum congregatio, aliquid ex defectu humano in actibus ejus provenit, quod non est divinum; et ideo illa conjunctio quae fit in facie Ecclesiae impedimentum ignorantis, non habet inseparabilitatem ex auctoritate divina, sed est contra auctoritatem divinam errore humano inducta, quae excusat a peccato, cum sit error facti, quantum diu manet; et propter hoc quando impedimentum ad notitiam Ecclesiae venit, debet praedictam conjunctionem separare.

Ad secundum dicendum, quod illa quae sine peccato esse non possunt, nulla praescriptione firmantur; quia, ut Innocentius dicit (extra de Consang. et Affinit. cap. *Non debet*, in fine), diturnitas temporis non minuit peccatum, non potest. Nec ad hoc facit aliquid favor (1) matrimonii, quod inter illegitimas personas esse non poterat.

Ad tertium dicendum, quod res inter alios acta alii non praedicit in foro contentioso; unde quamvis unus frater repellatur a matrimonio unitis sororum ex causa consanguinitatis, non propter hoc separat Ecclesia aliud matrimonium quod non accusatur. Sed in foro conscientiae non oportet quod semper obligetur ad hoc alius frater ad dimittendum uxorem suam; quia frequenter tales accusationes ex malevolentia procedunt, et per falsos testes probantur. Unde non oportet quod conscientiam suam informet ex his quae sunt circa aliud matrimonium facta.

Sed distinguendum videtur in hoc. Quia aut habet certam scientiam de impedimento matrimonii, aut opinionem, aut neutrum. Si primo modo, nec exigere nec reddere debuit. Si secundo, debet reddere, sed non exigere. Si tertio, potest et reddere et exigere.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod accusatio ad hoc est instituta ne aliquis sustineatur quasi innocens qui culpam habet. Sicut autem ex ignorantia facti contingit quod aliquis homo reputatur innocens qui in culpa est; ita ex ignorantia alicujus circumstantiae contingit quod aliquid factum reputatur licitum quod illicitum est; et ideo, sicut homo accusatur quandoque, ita et factum ipsum accusari potest; et sic matrimonium excusatur quando propter ignorantiam impedimenti aestimatur legitimum quod est illegitimum.

Ad primum ergo dicendum, quod obligatio ad poenam talionis habet locum quando accusatur persona de crimine, quia tunc agitur ad punitionem ejus. Sed quando accusatur factum, tunc non agitur ad poenam facientis, sed ad impediendum hoc quod est illicitum. Et ideo in matrimonio accusator non se obligat ad aliquam poenam; sed talis accusatio potest et verbo et scripto fieri, ita quod exprimat et persona accusans matrimonium quod accusatur, et impedimentum propter quod accusatur.

Ad secundum dicendum, quod extranei non possunt scire consanguinitatem nisi per consanguineos, de quibus probabilis est quod sciant; unde quando ipsi tacent, suspicio habetur contra extraneum quia ex malevolentia procedat, nisi per consanguineos probare voluerit; unde repellitur ab accusatione, quando sunt consanguinei qui tacent, et per quos probari non potest. Sed consanguinei, quantumcum-

(1) *Id est. Nicolai deest favor.*

que sint propinqui, non repelluntur ab accusatione, quando accusatur matrimonium propter aliquid impedimentum perpetuum, quod impedit contrahendum, et dirimit contractum. Sed quando accusatur ex hoc quod dicitur non fuisse contractum, tunc parentes tanquam suspecti sunt repellendi, nisi ex parte illius qui est inferior dignitate et divitiis, de quibus probabiliter aestimari potest quod libenter vellet quod matrimonium staret.

Ad tertium dicendum, quod cum matrimonium nondum est contractum, sed sponsalia tantum, non potest accusari, quia non accusatur quod non est; sed potest denunciari impedimentum, ne matrimonium contrahatur.

Ad quartum dicendum, quod ille qui primo tacuit, quandoque auditur postea, si velit matrimonium accusare, quandoque repellitur; quod patet ex Decretali (Innocentius III, extra: *Qui matrimonium accusare possunt* cap. *Quod in tua* § *Si vero*) quae sic dicit: *Si post contractum matrimonium aliquis apparet accusator, cum non proderit in publicum, quando secretum consuetudinem in Ecclesiis celebrantur* (1), *utrum vox suae debeat accusationis admitti, merito quaeri potest. Super quo respondemus, quod si tempore denuntiationis praemissae is qui iam conjunctos impetit* (2), *extra dioecesim existebat, vel alias denunciatio ad eum non potuit notitiam percipere, utputa si nimio infirmitatis fervore laborans sanae mentis patiebatur exitum, vel in amnis erat tam teneris constitutus quod ad comprehensionem talium ejus aetas sufficere non valebat, seu alia causa legitima fuerit impeditus; ejus accusatio debet audiri: alioquin, tanquam suspectus, esset proculdubio repellendus, nisi juramento firmaverit quod post didicerit ea quae objecerit, et ad hoc eae malitia non procedat.*

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod in hac causa oportet quod per testes veritas pateat, sicut et in aliis. Tamen, ut Juristae dicunt, in hac causa multa specialia inveniuntur; scilicet quod idem potest esse accusator et testis; et quod non juratur de calunnia, cum sit quasi causa spiritualis; et quod consanguinei admittuntur ad te-

(1) Nicolai: quando banna secundum consuetudinem in Ecclesia celebrantur.
(2) Al. conjunctus impedit.

DISTINCTIO XLII.

De spiritualium cognatione.

De parentalium graduum famosa questione aliquod, licet minus sufficienter, diximus. Item de spirituali cognatione addimus, quae etiam personas impedit ut non sint legitime ad invidiam nuptias. Tria quaedam sunt (1) consanguinitas, affinitas, et spiritualis germanitas. Consanguinitas est inter eos qui junguntur secundum lineam generis. Affinitas inter eos qui genere quidem non sunt conjuncti, sed mediante genere sunt sociati; verbi gratia, uxor filii fratris mei, quae non est de genere meo, per ipsum qui est de genere meo (2), mihi affinis facta est, et ego illi. Spiritualis proximitas est inter compatrem et commatrem, et inter eos quorum unus alterum de sacro fonte levavit, vel in catechizatione aut con-

(1) Nicolai: tria quaedam sunt in quibus Christianorum conjugio lex indicta est consanguinitatis etc.
(2) In edit. Nicolai dicit per ipsum qui est de genere meo.

stificandum; et quod non observatur omnino ordinem iudicialium, quia tali denuntiatione facta contumax potest excommunicari lite non contestata; et valet hic testimonium de auditu, et post publicationem testium testes possunt induci. Et hoc totum est ut peccatum impediatur, quod in tali conjunctione esse potest.

Et per hoc patet solutio ad objecta.

Expositio textus.

Illud etiam non est praetermittendum quod Gregorius Venerio Episcopo scripsit. Totum est abrogatum per nova jura; sed etiam gradus consanguinitatis et affinitatis sunt restricti usque ad gradum quartum (ut habetur extra: de Consang. et affinit. cap. *Non debet*, § *prohibito*.)

Et est sciendum, quod Ecclesia infra praedictos gradus consanguinitatis conjunctos separat. Sciendum, quod cum Ecclesia non intendat privare aliquem jure suo, si decepta per falsos testes separaverit matrimonium, altera personarum expoliata vi (1), juste debet ei fieri restitutio, etiam si altera votum emisisset religionis, ita tamen quod ei non liceat petere debitum, sed solum reddere. Quando autem mulier ad reintegrationem matrimonii agit, distinguendum est. Quia si agit petitorio, ut scilicet ei detur aliquis vir, qui cum ea contraxit, antequam fiat restitutio, tractabitur de exceptione ex parte mariti proposita. Si autem agat possessorio, primo restituendus est sibi vir quem exceptio praedicta trahebat; et eadem ratio est, si vir agat. Sed excipiuntur ab utroque communiter quinque casus. Primus est, quando vir excipiendo proponit publicam fornicationem uxoris. Secundus, quando proponit gradum consanguinitatis jure divino prohibitum; tamen si differat, oportet fieri restitutionem per sententiam; sed ille non tenebitur reddere debitum, si habeat conscientiam de consanguinitate praedicta. Tertius, si objiciatur exceptio rei judicatae, a qua non est appellatum. Quartus, quando est tanta saevitia viri, quod non potest sufficiens cautio adhiberi, puta quod vir persequitur uxorem odio capitali. Quintus est, quando ille qui agit, spoliavit alium sine causa.

(1) Nicolai: per vim.

firmatione tenuit. Est etiam inter filios ejusdem hominis carnales et spirituales.

Qui sint filii spirituales.

Spirituales filii sunt quos de sacro fonte levamus, vel in catechizatione seu confirmatione tenemus. Filii etiam et filiae spirituales eorum (1) sunt qui trinae meritionis vocabulo eos sacro baptisate tingunt. Dicitur etiam spiritualis filia sacerdotis, quae ei peccata sua confitetur. Unde Symmachus Papa (2): *Omnes quos in poenitentia suscipimus, isti nostri spirituales sunt filii, ut et ipsi quos vel nobis suscipiuntibus, vel sub trinae meritionis vocabulo mergentibus, unda baptisati regenerantur.* *Sylvester etiam admonet, ut ad*

(1) Al. duorum.
(2) Refertur in Decretis causa 50, quaest. 2, cap. *Omnes* (Ex edit. P. Nicolai).

suam filiam poenitentialem nullus sacerdos accedat; quia scriptum est: *Omnes quos in poenitentia accepimus, isti nostri filii sunt, ut in baptismo suscepti, quorum omnium flagitiosa est commixtio.* Quod autem compatet, et commater sibi jungi nequeant, nec pater spiritualis nec mater filiae vel filii spiritualis, ex Concilio Moguntini docetur (1). *De eo quod interrogasti; si aliquis filiolam suam duxerit uxorem, et de eo qui concubuit cum matre spirituali, et de eo qui filium suum baptizavit, et uxor ejus cum de fonte suscepti hae de causa ut dissidium ferret conjugii; si post in tali copula possint permanere, sic respondendum est, si filiolam aut commatrem suam aliquis in conjugium duxerit, separandos esse iudicandos, et gravi poenitentia plectendos.* Si vero conjuges legitimi, vel natus vel antea, ex industria hoc fecerint, ut filium suum de fonte suscipiant, si iniqui manere voluerint, bonum est. Sin autem, gravis poenitentia insidiatori iungatur, et simul maneat; et si praevicator conjugii supervixerit, acerrima poenitentia muletur, et sine spe conjugii maneat. *Ex his apparet quod aliquis filiolam suam vel commatrem non potest sibi copulare nuptialiter; et si praesumptum fuerit, separandi sunt, quia alter eorum invidiose filium, non ideo separandi sunt, quia alter eorum invidiose filium de fonte levavit.* Quod etiam Nicolaus confirmat dicens *filium de fonte levavit, et si dederis* § *Deo desideras, utrum mulier quae viri filium ex alia femina genitum de sacro fonte levaverit, postmodum possit cum eodem viri copulari.* Quos ideo coniungi posse decernimus, quia secundum canones sacros, nisi amborum consensu, nullius religionis obtentu debet conjux dimittere conjugem, cum Apostolus praecipiat (1 *Corinth. 7, 3*): *Nonne fraudari invicem, nisi forte ex consensu ad tempus est.* Item (2): *Dicitur est nobis, quasdam feminas desideras, quasdam vero fraudulentas, ut a viris suis separarentur, proprios filios coram Episcopis ad confirmandum tenuisse.* Unde nos dignum duximus ut si quae mulier filium suum desiderat, aut aliqua fraude coram Episcopo tenuerit ad confirmandum, propter fallaciam vel fraudem, quando vivit, poenitentiam agat; tamen a viro suo non separatur. *Item Johannes Papa (3): Ad limina sancti Petri homo nomine Stephanus veniens, nostro praesulatu innotuit, quod filium suum in extremo vitae positum nondum baptisum unda lotum, absentia sacerdotum cogente baptizavit, eumque propriis manibus suscepit, atque pro hujusmodi negotio reverentia tua praefatum hominem a sua conjugio judicavit esse separandum; quod fieri nullatenus debet, dicente scriptura (Matth. 19, 6): Quos Deus coniunxit, homo non separat. Et Dominus tanta auctoritate freti dicimus dimittendum esse, et inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit. Nam baptizandi opus laicis fidelibus, si tamen necesse fuerit, liberè conceditur. Unde si supradictus homo filium mortentem aspiciens, ne animam perpetuo perire dimitteret, unda baptisum lavit, ut eum de potestate mortis eriperet, bene fuisse laudatur. Ideoque suae uxori sibi iam olim legitime sociatae imponere, dum vixerit, iudicamus manere conjunctum, nec ob hoc separari debere.* *His aliisque pluribus auctoritatibus celebratur, conjuges non esse separandos, si post legitimum copulam alter alterius filium de fonte levaverit, vel in confirmatione tenuerit.*

Quid praemissis obviat.

His autem obviare videtur quod Deusdedit Papa (4) ait: *Pervenit ad nos diaconus vester (5), sanctitatis vestrae epistolam deferens, quod quidam viri et mulieres praeter die sabbati paschali prae magno populi (6) in eursu nescientes filios suos suscepissent de lavacro. Cupis ergo scire, an propter hoc (7) debeant viri ac mulieres ad proprium usum redire, vel non. Nos vero hae re moesti priorem (8) inquitivismus dicta, et invenimus in archivio, idest in armariis apostolicae sedis, jam talia contingisse in pluribus Ecclesiis,*

(1) Al. deest docetur.
(2) Ex Concilio Cabillonensi 2, cap. 51 (Ex edit. P. Nicolai).
(3) Nempe 8, in rescripto ipso Papae, ut videre est ubi supra (Ex edit. P. Nicolai).
(4) Gordiano Episcopo Hispanensi rescribens; et refertur in Decretis caus. 20, quaest. 1, cap. *Pervenit* (Ex edit. P. Nicolai).
(5) Al. deest vester.
(6) Nicolai populum.
(7) Idem propterea.
(8) Idem addit patrum.

quarum Episcopis ab hac apostolica sede volentibus scire, utrum viri ac mulieres redirent ad proprium forum, beatatae memoriae sancti (1) patris Julii Papa (2), Innocentius et Caelestinus cum Episcoporum plurimorum consensu in Apostolorum Principis Ecclesiae praesidentes talia rescripserunt (3), et confirmaverunt, ut nullo modo se in conjugio recipere viri ac mulieres, quicumque hae ratione susceperint natos, sed separare se, non sudente diabolo tale vitium invalescat. *Item (4): Si quis filiam vel filiam suam ante Episcopum tenuerit ad confirmationem, separaretur ab uxore sua, et aliam nunquam accipiat.* *Hae autem vel ad terrorem dicta sunt, non quod ita esset facendum, sed ne illud fieret summopere cavendum; vel de illis est intelligendum qui prius filios suos vicissim de fonte susceperunt, quam fierent conjuges. Praemissis autem auctoritatibus omnino consentiendum est, ut si vere proprium, sive tantum viri filium mulier de fonte suscepit, non ideo a viro separaretur; quod de viro similiter oportet intelligi.*

De copula spiritualium vel adoptivorum, et naturalium filiorum.

Quod autem spirituales vel adoptivi filii naturalibus copulari nequeant, Nicolaus Papa testatur (5), ita inquit: *Ita diligere debet homo eum qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Inter fratres et filios spirituales gratuita et sancta communio est, quae dicitur non est consanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas. Unde inter eos arbitror non posse fieri legale conjugium, quia nec inter eos qui natura, et eos qui adoptio filii sunt, veneranda legitis matrimonia contrahi permittunt.* *Item: Si inter eos non contrahitur matrimonium quos adoptio jungit, quanto potius a carnali oportet inter se contubernio esse. Sane quos per caeleste sacramentum regeneratio sancti Spiritus vincit.*

Si filii qui ante compateritatem (6) vel post nati sunt, valeant conjugii.

Hae autem quidam volunt intelligere de illis tantum filiis quibus compatres facti sint. De aliis vero qui ante compateritatem vel post geniti sunt, concedunt quod legitime et licite possunt; quibus videtur consentire Urbanus secundus (7) dicens: *Super quibus consulit nos tua dilectio, sic videtur respondendum, ut et baptisus fiat, si instante necessitate non femina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit; et quod spiritualium parentum filii vel filiae ante vel post compateritatem geniti, possunt legitime conjugii, praeter illam personam qua compatres effecti sunt.*

Paschalis Papa.

Paschalis vero secundus, post compateritatem genitos copulari prohibet, scribens Rhegino Episcopo: *Post susceptum filium de fonte, vel filium spirituale, qui ex compatre vel ex commatre fuerit nati, matrimonio jungi non possunt (ubi sup., cap. Post susceptum).* Illud etiam notandum est quod in Triburienis Concilio legitur: *Si quis suae spiritualis comatris filiam fornicavit, et ita contingente rerum casu, in conjugium duxerit, maturiori servato consilio habeat, atque legitimum connubio honeste operam det (ubi supra cap. Illud etiam).*

Si quis ducere possit duas commatres alteram post alteram.

Solet etiam quaeri, si commatrem uxoris post ejus obitum quis ducere valeat. De hoc Nicolaus Papa sic scribit (8): *Seiscilatur a nobis sanctitas vestra, si quis duas commatres*

(1) Idem sanctissimi.
(2) Apud eundem deest Papa.
(3) Idem prohibentes talia praescripserunt: ut in textu Decreti.
(4) Ex Concilio Vermeriensis cap. 5, et refertur ibid. cap. *Ad limina* (Ex edit. P. Nicolai).
(5) Nempe primus Bulgarorum consultis respondendo; et refertur ubi supra quaest. 5, cap. *Ita diligere* (Ex edit. P. Nicolai).
(6) Al. paternitatem.
(7) Ad Vitalem presbyterum Brivensium; et refertur in Decretis ubi supra cap. *Super quibus* (Ex edit. P. Nicolai).
(8) Refertur in Decretis causa 50, quaest. 4, cap. *Seiscilatur*; ad Salomonem Episcopum Constantiensem praenotatum (Ex edit. P. Nicolai).